

Seest Mølleå

Fra Svanemosen gennem Hylkedalen til Kolding å

Redigeret uddrag af billedforedrag

Seest Lokalhistoriske Forening

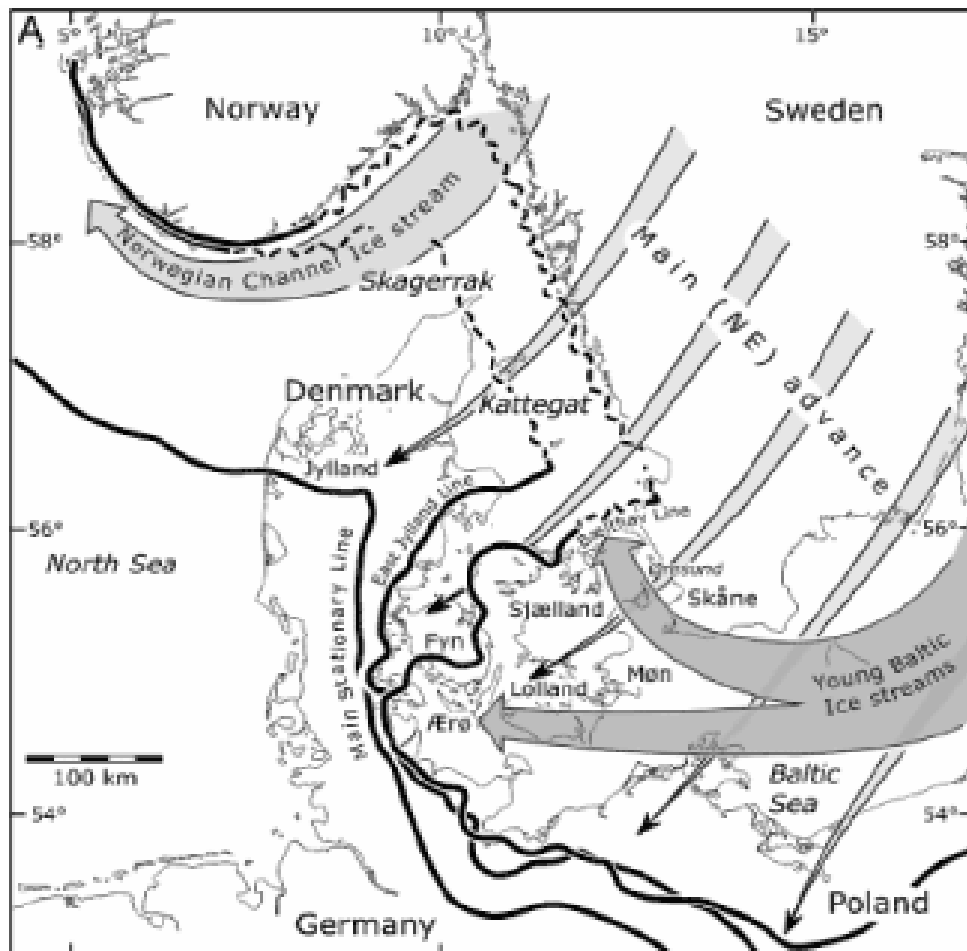
den 11. september 2017

Foredragsholder: Per Thornberg, Duedal, Hylke, Seest.

Spørgsmål:

- Hvorfor løber regnvandet hos nogle af jer i sognet til Seest Mølleå eller til Kolding å for at ende i Lillebælt, medens det hos jer ude i den vestlige del af sognet løber til Hjarup Bæk og derfra til Kongeåen for at ende i Vadehavet?
- Hvorfor er Seest sogn præget af dybe dale og store bakkepartier med forekomster af sand, grus og ler?

Istiden satte sporene sine spor og formede landskabet!

Weichsel istiden havde sine sidste fremstød for ca. 15.000 år siden

Gletsjerport

En sådan har der været i Vonsild, hvor nu plejehjemmet ligger.
Vandet er fra porten løbet mod nord og er drejet mod nordvest,
hvor det som en enorm postglacial smeltevandsflod har dannet Hylkedalen.

Der er fundet knoglerester af nogle af disse dyr i grusgravene i Seest

Svanemosen er i dag et § 3 habitatområde efter naturgenopretning i 2010

Den kødædende plante Soldug

Sådan kunne livet have set ud i Svanemosen for 9000 år siden

Åen fra Svanemosen til udløbet i Kolding å.

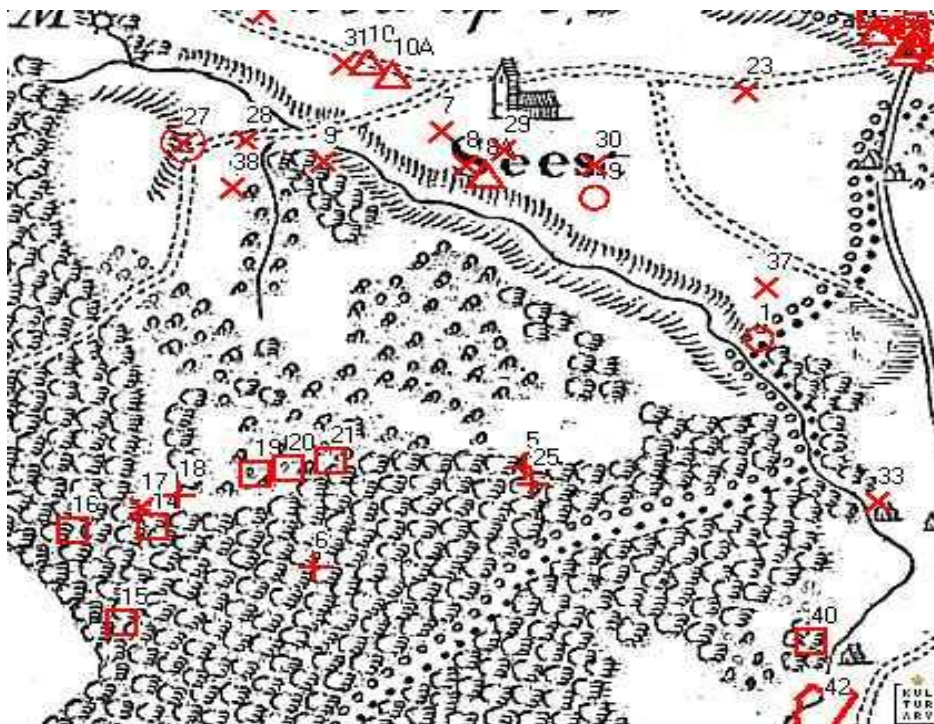
Svanemoseå	2,646 km
Vonsild å	4,558 km
<u>Seest Mølleå*</u>	<u>8,308 km</u>
Samlet længde:	15,512 km

**Tidligere omtalt som:
Hylche Strømmen, Hylche Bæk og Sest Aa*

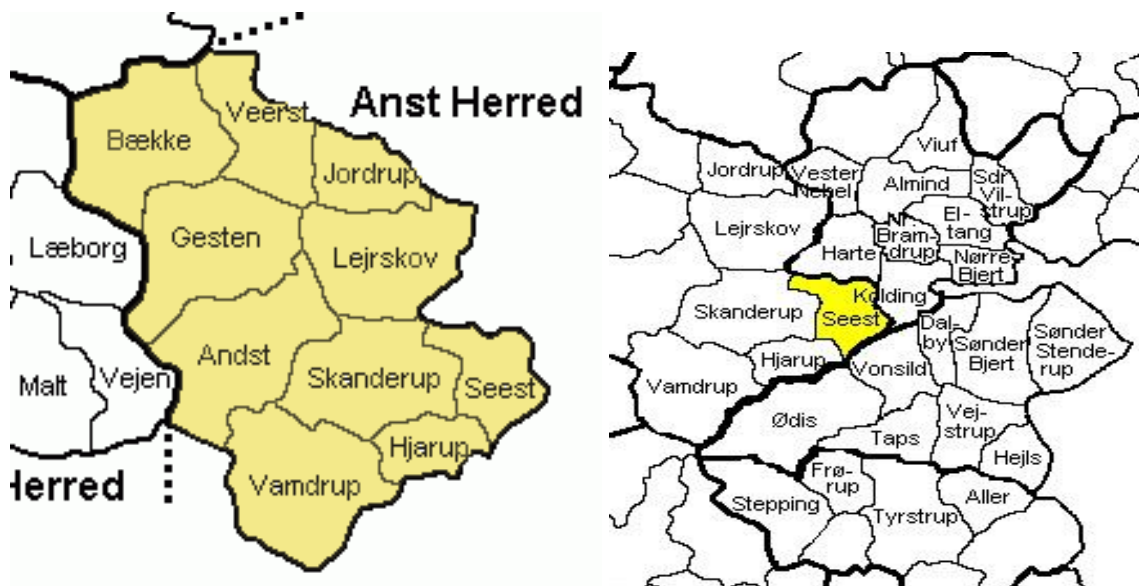
● Vonsild å løber fra Svanemosen gennem Vonsild

Kortudsnit ca. 1789 med Seest Mølleå og fund: 1 (Δ) af knogler fra istiden, 2 (x) stenalderredskaber og 3 (□) jernalderbopladser.

Seest sogn, som lå i kongeriget Danmark, var det østligste sogn i Ribe amt og dermed også det østligste sogn i Anst herred

Sogneskillet mellem Seest og Vonsild har over tid været:
 Skel mellem Anst og Tyrstrup herreder, skel mellem Ribe og Haderslevhus amter,
 toldgrænse mellem Kongeriget og hertugdømmet Slesvig, m.m.

Vonsild sogn lå indtil 1864 i (Nørre) Tyrstrup herred i Haderslevhus amt i hertugdømmet Slesvig (Sønderjylland)

Vi tager på en tur gennem Hylkedalen fra sogneskellet Seest – Vonsild til Kolding å

Hvor ligger sogneskellet mellem Seest – Vonsild?

Seest Mølleå danner skel på dette sted

Sogneskel.

Vi vender og går mod nord og langs mølleåen

Fortsætter mod nord frem til tunnelen, som fører stien under Tankedalsvej, som er fra 1978.

Når vi er gået gennem tunnelen, ser vi bygninger som denne.

Kildeplads med vand som pumpes til Søndre Vandværk

Søndre Vandværk med vandtårn ved Mosevej

”Fårestier” på dalsiderne i Hylkedalen

**Kan jeg opleve dyreliv på en tur gennem Hylkedalen?
Ja!**

Vi går gennem tennellen under Eliassensvej og fortsætter ud i Hylkedalen

Hov, hvad er nu det der nede i dalen ved mølleåen?

Det er resterne af en sluse/ et stemmeværk til engvanding fra slutningen af 1800-tallet
Hvorfor stemmeværk?

Eng er agers moder:

Hø slås i Hylkedalen og bringes op til gårdene i Seest for om vinteren at blive brugt til foder i staldene. Komøget pløjes ned om foråret, så markudbyttet fra agrene øges.

Endnu rester af endnu et stemmeværk, her ved Holbergsvej over Seest Mølleå

Der har været mindst 3 stemmeværker i dalen.

Konflikt!

Fra artikel i National Tidende 1896

- Hvis ørredfiskeriet i Kolding å og tilstødende mindre vandløb kan blive, hvad det var, jeg vil ikke sige for 100 år siden, men blot for en god menneskealder siden.
- Så er det ganske sikkert, at det vil blive en god indtægtskilde. Ikke alene for lodsejerne, men også for befolkningen ved de nævnte vandløb.
- Det ligger ikke så lang tid tilbage, da der blev fanget så store mængder ørreder, at de næsten ikke var til at sælge. Man kørte rundt på landet med dem i læssevis. Eller til Ribe, Kolding og Fredericia og solgte dem dér til spotpriser, inden de blev fordærvede. Det vrimler ligefrem med småørreder i åen.
- Desværre ødelægges en stor del af denne yngel hvert forår, når åvandet ledes over engene. Fiskene ædes af storke og andre dyr eller går til grunde på anden måde. Rogn skylles på denne måde også op i engene og ødelægges

- Trefoldighedskilden en helbredende kilde, særligt besøgt Sct. Hansaften Overgangen over Seest Mølleå tidligere nævnt som Helligvad.

Har der ligget vandmøller ved Seest Mølleå?

Ja!

Kronens Skøder 22. marts 1580:

Kirstine Ulfeld, Morten Svendsens enke får en lang række gårde og jorde i Ribe amt.

Hendes børn får mange gårde som arvegods i Nørrejylland:

I Vranderup: Vranderupgård, 4 gårde og **Vranderup Mølle***.

Kronens Skøder 24. februar 1604:

Casper Marchdanner får i Koldinghus Len en lang række gårde og jorde. I Seest sogn får slotsherren:

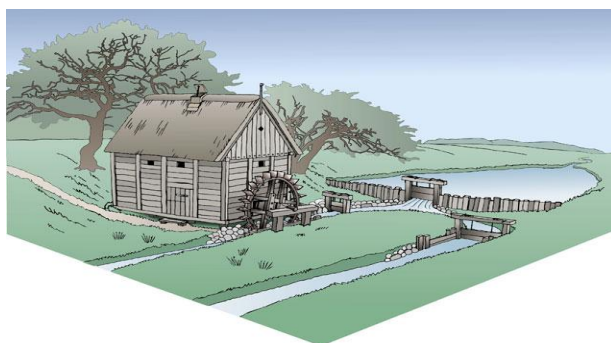
1 øde møllested på Seest Mark kaldet **Fruer Møllested**

*NB: Vranderup lå frem til 1714 i Harte sogn, Brusk herred.

Hans Majestæt Kongen havde altså 2 fæstemøller ved Seest Mølleå:

En i Harte sogn (Vranderup Vandmølle) og en i Seest sogn (Fruer Mølle)

Seest Vandmølle, Fruer mølle, er nærmere omtalt i en artikel på Seest Lokalhistoriske Forenings hjemmeside under lokalhistorie.

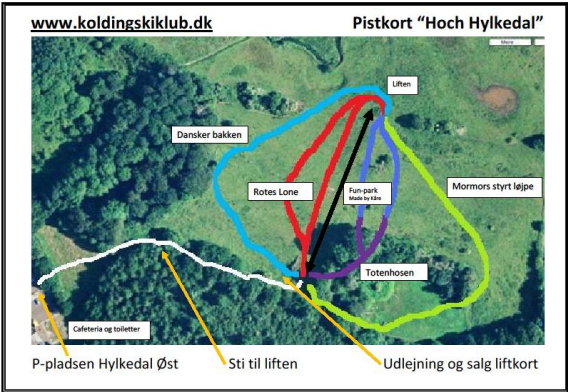
Fruer Mølle en vandmølle som den fra L. Drenderup ved Ødis?

Kirke – og gangsti fra Tandholt med bro over mølleåen

Aktivitetsområder i Hylkedalen

Kolding Skiklub

Monkey Park

Hylkedalen set fra Hylkedalvej

Hylkedalbroen over Hylkedalen

Hylkedalbroen bygget 1971 – 1974

Hylkedalvej blev ført over Seest Mølleå i 1950

**På Ravensbjerg i Præsteskoven finder man Genforeningsstenen.
Rejst den 8.august 1920.**

Seest Mølleå nord for Hylke

Hylkedalvej med vejen til Gelballe.

Til højre køreteknisk anlæg – øverst til højre Seest Fritidslandskab.

Hylke Vandforsyning I/S nedlagt 2003

Seest Møllesø Fiskepark Vrandrupvej

Vranderup Vandmølle blev nedlagt i 1932
Vandmøllen bliver her ikke nærmere omtalt

Fiskeri med vippegarn i Seest Mølleå og Kolding å

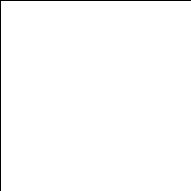
Befolkningen var for det meste henviste til selv at spise de fangede ørreder. De fik den kogt eller som pålæg på brødet. Så tit, at de blev træt af den. Således var det endnu i 1850-erne.

Undertiden kunne en mand på én nat fange flere læs; ja, det er endda mere end en gang sket, at der er fanget 20 læs og mere på et enkelt vippegarn

Kilde: National Tidende 1896

*Fiskeri med vippegarn ved Kolding Å.
Maleri af H. Hessellund 1888*

**Jeg håber, at I er blevet klogere på det sogn,
som I bor i og at I er blevet inspireret til at gå en
tur gennem Hylkedalen, som er fyldt med gode og
spændende oplevelser.**

God tur!

Per Thornberg